

НАЦІОНАЛЬНА ЕКСПЕРТНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ
СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ

РІШЕННЯ № 6

від 26 жовтня 2011 року

На виконання вимог Закону України "Про захист суспільної моралі" та з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток, інтелектуального, емоційно-вольового стану дитини, які є реальним чинником моделі розвитку суспільства, Національна експертна комісія України з питань захисту суспільної моралі

ВИРІШИЛА:

1. Схвалити рекомендації щодо норм і принципів висвітлення засобами масової інформації питань, які стосуються дітей (додаються).
2. Надіслати рекомендації до Уповноваженого Президента України з прав дитини, Міністерства культури України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства юстиції України, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Державної митної служби України, Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Державної інспекції України з питань захисту прав споживачів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міськдержадміністрацій, Національної спілки журналістів України для використання в роботі.
3. Документ має рекомендаційний характер.

Голова Національної експертної
комісії України з питань захисту
суспільної моралі
В.В.Костицький

СХВАЛЕНО
рішенням Національної
експертної комісії України з
питань захисту суспільної моралі
від 26.10.2011 № 6

**Рекомендації щодо норм і принципів висвітлення засобами масової
інформації питань, які стосуються дітей**

Зважаючи на все більш зростаючу інформатизацію сучасного суспільства, у тому числі й українського, розширення меж мас-медіа, захист дітей від шкідливого інформаційного впливу на соціально-психологічне здоров'я дітей має стратегічний загальнонаціональний пріоритет.

Фактично, культурно-мотиваційна та ціннісно-орієнтаційна складові суспільної свідомості будують програму, за якою функціонує суспільство, в них закладені тенденції його розвитку. Вільний обіг інформації різноманітними каналами створює реальність, в якій дитина може швидко, без особливих зусиль споживати навчаючу інформацію.

Високий рівень довіри людей до засобів масової інформації (далі - ЗМІ), кіно-, відеофільмів, публікацій, усіляких публічних виступів, проповідей, закликів тощо, як свідчать психологічні дослідження, може серйозно вражати психоемоційну систему соціуму соціальних груп і окремих людей, піддаючи її змінюваному впливові, який часто є відверто шкідливим, руйнівним у соціальному сенсі.

Враховуючи наведене та відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону України "Про захист суспільної моралі", з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток, інтелектуального, емоційно-вольового стану дитини, які є реальним чинником моделі розвитку суспільства, керуючись вимогами ч. 1 ст. 19 Закону України "Про захист суспільної моралі", Національна комісія надає рекомендації, потреба у яких вмотивована відсутністю нормативно-правового врегулювання вищезазначених відносин на інформаційному ринку та відсутністю правових основ захисту дітей від негативного впливу інформаційної продукції на емоційно-вольовий стан дітей.

Національна комісія просить усіх журналістів та професійних працівників ЗМІ дотримуватися у своїй роботі найвищих етичних та професійних норм, сприяти максимально широкому розповсюдженню в ЗМІ інформації про Конвенцію ООН про права дитини та її значення для незалежної журналістської діяльності.

Просимо організації, що працюють у сфері ЗМІ, розглядати випадки порушення прав дитини і питання, що стосуються безпеки дітей, їх особистого життя, освіти, здоров'я та соціального забезпечення і всіх видів експлуатації, як вкрай важливі для дослідження і суспільних дискусій. Діти мають абсолютне право на особисте життя. Журналістська діяльність, яка зачіпає питання життя і благополуччя дітей, повинна завжди здійснюватися з урахуванням вразливого становища дітей. Журналісти та організації, що працюють у сфері ЗМІ, повинні прагнути дотримуватися максимально високих етичних норм у своїх повідомленнях, що стосуються дітей, зокрема:

- прагнути створити умови для отримання дітьми з веб-ресурсів такої інформації, яка відповідала б рівню їх психічного, інтелектуального, морального та фізичного розвитку, сприяла цьому розвитку та їх вихованню;

- прагнути до досягнення найвищого етичного та професійного рівня роботи щодо точності і конфіденційності, створюючи репортажі на теми, що стосуються дітей;

- розміщати повідомлення про необхідність дотримання користувачами правил особистої безпеки під час роботи в Інтернеті;

- уникати створення образів дітей та публікацій фотозображень, які вторгаються в інформаційний простір дітей з інформацією, що завдає їм шкоди;

- уникати використання стереотипів та сенсаційного подання матеріалів з метою просування журналістських повідомлень, що стосуються дітей;

- утримуватись від агресивної реклами;

- враховувати, що стиль комунікування з дітьми, елементи дизайну студій, навігації сайту, музичний фон тощо мають відповідати, у тому числі, віковим психофізіологічним особливостям цільової аудиторії;

- ретельно зважувати усі можливі наслідки публікації будь-якого матеріалу про дітей, зводячи можливість ризику для них до мінімуму;

- уникати візуальної або будь-якої іншої ідентифікації дітей, якщо це тільки не робиться виключно в суспільних інтересах;

- надавати дітям, у міру можливості, право висловити свою думку в ЗМІ без будь-якого примусу ззовні;

- забезпечити незалежну перевірку інформації, представлені дітьми, і вжити спеціальних заходів обережності для того, щоб не піддавати ризику дітей, які надали інформацію;

- уникати сексуальних зображень дітей;

- користуватися лише дозволеними, відкритими і чесними методами для отримання ілюстративного матеріалу, заручившись, у міру можливості, згодою дітей або законного представника або вихователя;

- перевіряти повноваження будь-якої організації, що претендує виступати від імені дітей або представляти їх інтереси;

- не платити дітям, їх законним представникам за надання матеріалів про життя дітей, якщо це тільки не робиться явно в інтересах дитини.

Національна комісія просить усіх журналістів розглянути рекомендації та надати свої зауваження і пропозиції.

Рекомендації не мають загальнообов'язкового характеру, передбачають обов'язкове вдосконалення і не є нормативно-правовим актом.

**НАЦІОНАЛЬНА ЕКСПЕРТНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ
ЗАХИСТУ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ**

РІШЕННЯ

від 26 жовтня 2011 року № 17

На виконання вимог Закону України "Про захист суспільної моралі", з метою врегулювання питання безпеки дітей в Інтернеті та для встановлення правил безпечного користування мережею Інтернет дітьми Національна експертна комісія України з питань захисту суспільної моралі вирішила:

1. Схвалити рекомендації власникам веб-ресурсів, цільовою аудиторією яких є діти (додаються).
2. Надіслати рекомендації до центральних органів виконавчої влади, які здійснюють державний нагляд за додержанням вимог Закону України "Про захист суспільної моралі" та чинного законодавства у сфері захисту суспільної моралі в межах своєї компетенції, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міськдержадміністрацій, Інтернет Асоціації України, ТОВ "Майкрософт Україна", ПрАТ "Київстар" для використання в роботі.
3. Документ має рекомендаційний характер.

Голова Національної експертної
комісії України з питань захисту
суспільної моралі
В.В.Костицький

СХВАЛЕНО
рішенням Національної
експертної комісії України з
питань захисту суспільної моралі
від 26.10.2011 № 17

Рекомендації власникам веб-ресурсів, цільовою аудиторією яких є діти

Рекомендації можуть використовуватися власниками веб-ресурсів під час розроблення та обслуговування веб-ресурсів, цільовою аудиторією яких є діти.

Рекомендації спрямовані на:

- 1) створення умов для отримання дітьми з веб-ресурсів такої інформації, яка відповідає б рівню їх психічного, інтелектуального, морального та фізичного розвитку, сприяла б як цьому розвитку, так і їх належному вихованню;
- 2) забезпечення додержання встановлених національним законодавством та міжнародно-правовими нормами прав і свобод дітей під час користування веб-ресурсами.

Рекомендації не носять обов'язкового характеру, передбачають процес вдосконалення і є рекомендаційним документом.

I. Загальні рекомендації

1. При створенні та функціонуванні веб-ресурсів, цільовою аудиторією яких є діти, доцільним є врахування вікових психофізіологічних особливостей останніх та характеру дитячого сприйняття, відмінними рисами якого є недостатність досвіду і критеріїв оцінки, підвищена активність і результативність сприйняття, низький рівень психологічного захисту, який виявляється в недостатній спроможності протиставляти інформаційному впливу власні установки, погляди, моральні критерії.

Тому з огляду на роль контенту веб-ресурсів у формуванні світогляду дітей, їх розуміння правил поведінки в суспільстві, такий контент має бути позбавленим недружнього інформаційного впливу на дітей, корисним для їх інтелектуального, психічного та етичного розвитку, а також бути викладеним з дотриманням правил правопису.

2. Стиль комунікування з користувачами, елементи дизайну і навігації сайту мають відповідати віковим психофізіологічним особливостям його цільової аудиторії.

3. При наданні користувачу пропозиції передати веб-ресурсу його особисту інформацію чи розмістити її на такому ресурсі, користувач має бути повідомлений про спосіб використання такої інформації, її доступність для інших осіб, а також вимоги законодавства щодо згоди батьків чи осіб, які їх замінюють, на передачу або оприлюднення приватної інформації.

4. При розміщенні інформації на веб-ресурсі слід врахувати, що законодавством України забороняється обіг продукції, яка:

- пропагує війну, національну та релігійну ворожнечу, зміну шляхом насильства конституційного ладу або територіальної цілісності України;
- пропагує фашизм та неофашизм;
- принижує або ображає націю чи особистість за національною ознакою;
- пропагує неповагу до національних і релігійних святинь;
- принижує особистість, є проявом знуцання з приводу фізичних вад (каліцтва), з душевнохворих, літніх людей;
- пропагує насильство та жорстокість;
- пропагує наркоманію, токсикоманію, алкоголізм, тютюнопаління та інші шкідливі звички;
- належить до продукції порнографічного характеру.

5. Неприйнятним є опублікування контактних даних дитини (адреса, номери телефону). Опублікування фотографій дитини, а також інформації про школу/клас, в якій вона навчається, допускається лише за згодою батьків.

6. На веб-ресурсах варто надавати користувачу можливість самостійно, остаточно і у будь-який момент видалити розміщену на веб-ресурсі особисту інформацію.

II. Зворотній зв'язок

1. З метою запобігання розміщенню неприйнятної інформації чи такої інформації, що викладена без дотримання правил правопису, на веб-ресурсах, які надають можливість користувачам коментувати інформаційні матеріали або відкривати дискусійні клуби, рекомендується регулярно перевіряти розміщені користувачами записи на предмет дотримання вимог забезпечення інформаційної безпеки дітей.

2. Бажаною є наявність на веб-ресурсах зручної, простої у використанні анонімної форми зворотного зв'язку, за допомогою якої відвідувач (дитина) може передати модератору ресурсу свої пропозиції, зауваження, скарги та поставити йому запитання.

3. На веб-ресурсах, які надають можливість онлайн-спілкування, доцільно розмістити контакти модератора, а також має бути можливість повідомлення про СПАМ або інші порушення етикету.

4. Для оптимізації роботи веб-ресурсу рекомендується дізнаватися думку користувачів про якість послуг, які надаються ресурсом (наприклад, шляхом проведення опитувань).

5. З метою створення умов для здійснення стороннього контролю за діяльністю модератора веб-ресурсу, такому ресурсу доцільно інформувати своїх відвідувачів про можливість повідомлення про випадки порушення їх прав та свобод інші веб-ресурси із зазначенням посилання на такі ресурси.

III. Безпека в Інтернеті

1. Недопустимим є розміщення на веб-ресурсах будь-яких матеріалів (текстів, зображень, аудіо-, відеопродукції тощо), які можуть завдати шкоди дитині, її психічному, фізичному та моральному здоров'ю, процесу її розвитку та соціалізації.

2. На веб-ресурсах (особливо на тих, які надають можливість онлайн-спілкування), рекомендується розміщати повідомлення про необхідність дотримання користувачами правил особистої безпеки під час роботи в Інтернеті та посилання на інформаційні ресурси з даного питання.

3. Потрібною для користувачів може бути також інформація про можливість здійснення заборони доступу до сайтів з небажаним змістом за допомогою функції "Батьківський контроль" та про захист персонального комп'ютера з посиланням на ресурси, з яких можна завантажити відповідні програми та сучасне й надійне антивірусне програмне забезпечення.

IV. Рекламні повідомлення на веб-ресурсі

1. Власнику веб-ресурсу, що фінансується із держбюджету, рекомендується не розміщувати пряму рекламу товарів та послуг. Винятком можуть бути рекомендації книг для дітей, електронних носіїв інформації та послуг культурно-освітньої спрямованості, а також реклама меценатів та спонсорів власника ресурсу.

2. Власнику приватного веб-ресурсу доцільно утриматися від "агресивної реклами", у тому числі такої, яка накладається на опубліковану інформацію або у вікно, яку користувачу важко закрити. На веб-ресурсах, цільовою аудиторією є певна вікова група користувачів, оптимальним є

розміщення реклами тих товарів та послуг, які призначені саме для цієї вікової групи.

V. Стилiстичне оформлення веб-ресурсу

1. Веб-ресурс рекомендується створювати стилістично цілісним за кольоровою гамою та навігацією. Виняток можливий лише для окремих проєктів, розташованих на ньому, проте й вони повинні підтримувати стилістичну єдність на своїх сторінках.

2. Кольори веб-ресурсу та його логотипу доцільно узгоджувати один з одним, наприклад, шляхом використання кольорів однієї кольорової гами.

Для спрощення сприйняття інформації, розміщеної на веб-ресурсі, рекомендується використовувати на одній його сторінці до трьох-чотирьох кольорів.

При цьому текст і фон, на якому він розміщений, бажано робити контрастних кольорів: синій на білому, чорний на жовтому, зелений на білому і т. п. Будь-який фоновий малюнок ускладнює сприйняття тексту, тому краще його уникати або зробити мінімально контрастним, в межах однієї кольорової гами.

3. Текст, набраний великими і малими буквами, сприймається легше, ніж набраний літерами однакового розміру. Особливо варто уникати великих обсягів тексту, набраних у ВЕРХНЬОМУ РЕГІСТРІ КЛАВІАТУРИ.

4. Вирівнювати текст бажано по лівому краю, за винятком тих випадків, коли це є творчим завданням (наприклад, фігурні вірші).

5. Текст великого обсягу рекомендується не представляти єдиним блоком, а розбити його на абзаци, відділені один від одного рядком без тексту. Не бажано, щоб довжина електронної сторінки значно перевищувала висоту екрана монітора комп'ютера. Якщо це зробити неможливо, доцільним буде розмістити в нижній частині веб-сторінки кнопку повернення до її верхньої частини, щоб читачеві не було потрібно довго "скролінгувати" до початку сторінки.

6. Графіка (фотографії, малюнки) прикрашає веб-ресурс, проте надмірне використання мультимедіа робить сторінку об'ємною для завантаження. Середньостатистичний користувач, тим більш дитина, готові чекати завантаження сторінки протягом кількох секунд, після чого він може залишити ресурс. Тому розміщувати картинки варто у зменшеному розмірі, який дає можливість отримати попереднє враження про графічний об'єкт. Для надання користувачу можливості повноекранного перегляду зображення доречно використовувати гіперпосилання, бажано із зазначенням розміру файлу, що завантажується. Варто передбачити систему динамічного підвантаження мультимедіа у порядку його важливості та інформативності (лого сторінки, піктограми об'єктів управління мають завантажуватись раніше, ніж рекламні банери та декоративні елементи), анімація підвантажується останньою.

7. Не рекомендується перевантажувати веб-ресурс анімацією, оскільки вона, будучи привабливою на перший погляд, невдовзі може почати дратувати користувачів. Анімацію краще використовувати у достатній

кількості, щоб зацікавити користувача, проте вона має бути простою і містити мінімальну кількість кадрів (3 - 5).

8. Навігацію по сторінках веб-ресурсу доцільно зробити простою і зручною, щоб під час користування ресурсом не треба було виконувати зайвих дій.

Спрощує навігацію серед іншого карта веб-ресурсу.

На веб-ресурсах, інформація на яких викладена мовою, в якій написання слів відбувається зліва направо, навігаційне меню рекомендується розташовувати з лівого боку екрану.

Наявність такого меню на кожній сторінці веб-ресурсу надасть користувачу можливість без зайвих дій переходити до наступного розділу.

Збереження рядка історії відвідання сторінок ресурсу спростить повернення користувача до вже переглянутих сторінок.